

ROMANO GVAR- DINI'REN ESTE- TIZISMOA

Idazti bat, egille bat "arkitzea" be-
netako zoriona da. Geienak berri gutxi erakusten
digute. "Arkitzeak", aurrena izan, inor ezagutzen
ez duan idea ta sentipenezko mundu berri batekin
ustegabeen topo egitea esan nai du.

Baina oraingo ontan berandu nator. Ne-
re aurretik askotxok itz egin dute Romano Guar-
dini'tzaz. Aqibat diranez, iriginala ez izateko
arriku aundia dut. Ia bere itzulpen bakoitzaren
itzaurrelari geienak, beratzaz luze eta lasai
itz egiteko bultzada bizia sentitzen dutela esan-
go nuke. Eta batzuetan omen emanaz; betio biotzez
eta bero. Orregatik Romano Guardini'ren liburue-
tako itzaurreak luzeago izaten dira askotan idaz-
tiak soilik baiño.

Eta orain nator ni, ainbesteren atzetik:
apaiz agurgarri onengana urbiltzera dijoan ikasle
bat geiago.

Bear bada aski egingo nuke R.D'Harcourt'
en "Esprit de la Liturgie"-ri ezarri dion asie-
ra ederra laburtzearekin, edo-ta Felix Garcia'
rena, edo Alvaro D'Ors'ena. Baiña ez, naiago dut
nik nerez itz egin, nere mutil edo gazte-sentipe-
nari eragin didan bezela. Biotzez iritzi, bear
bada geiegikeriarekin. Onela errexago da agian,
baiña biziago, egiago. Seguruki ez dut emango

ikuspen osoa; liraindu egingo dut, maitearen nortasuna idealizatzen dugun eran.

Guardini'ren gogo zabal eta orokor-rari atsegin izango zaio gazte bat gelago bere inguruan urbultzea.

Gogorki zigortzen du Guardini'k bere idaztietan gauzaren izaera jatorra okertzen duan estetizismo uts eta belaxka ori. Eta ala ere, susmo bizia dut ez ote dan ari, ber-bera, joera orren aurka, arengana biziro bultzatua izango balitz lez.

Esate baterako zenbat alditan erabil-tzen du ritmo itza? Ritmoa da, izan ere, izadia-ren espiritua, munduarena eta gauzena, ertiaren eta edertasunaren aldetik begiratzen bazaie. Guz-tizko estetizismo batek bere erdi-lekuan ezarri-ko luke. Sentipen-estetiko oroen muiña dugu. Gau-zak, armonia dutelako, dira ederrak; ritmoak (zenbat eta itxura gutxiago obe: konpasa duzu ritmoaren azalkizun gogorrena) ipintzen du armo-ni ori gauz oroetan, izadiaren ritomo aundi eta geldia; naturaren gora-bera neurriduna; gau eta egunaren ritmoa; aizeak emeki darabilzkin zuai-tzetako ostroen ritmo dardartia, emea; Van Gogh' eren "Gaur Izarditsua"-re. indarrezko eta amor-ruzko ritmo bizia; margo eta linearenak, laukoï abstraktu batean; argiaren, zabaltasunaren, eta aizearena, paisaje idekian, zabalean.

Guardini'ren idaztietatik (momentu iru-tan pentsatzen dut bereziki: "Cartas desde el lago de Como" "Les Signes Sacrés" eta "El Mesia-nismo en el Mito, la Revelación y la Política") ritmoaren teori sakon, ederra eraiki liteke. Az-kenengo orretan, adibidez, antziñeko munduaren Jainko-sentipena (aldi artan zeukan zabaltasun eta esanai osoakin) ritmoan jartzerañño ausartzen da.

Gure bizitza ritmoetan dijoa. Bizitz-eriotzaren ritmo guztizkoaren pean gu ez gera onda bat baizik: olatu bat amaigabeko itxas gai-ñean. Egia esateko endakiaren bizitzak dirau soillik: gizaki bakoitza denaren zati txiki bat besterik ez da. Salbazio-kontua ritmo ontan jira-

-biraka dabil.

Gure sentipenak, aiek berak, izadiaren ritmoaren adierazpenak dituzu. Baiñan nai ta nai ez goibeltasunak estaltzen ditu guztiak, be-
ra bear samin batera itzuliak daudelako ain zu-
zen, etsipenik gabe, bear bearrean: bizitzatik
eriotzera, argitik (eguzkiaren berotasunetik)
arratsera (illargiaren erreiñu itzalera), itxaro-
penezko birloratzotik, igalien ximeltzeraiño.

Antziñako erlijioak ritmo onetan oretu-
ta zeuden. Kristo'k dakarren erlijio berriak be-
giratzen gaitu izadiaren beso lilluragarrietatik,
itxuraz bizitzaren sentiduz ain betea. Kristo'k
eten du bizitz eriotz ritmoa. Berak damaigu bizi-
tza erio gabe, argia itzal gabe.

Guardini'ren olerki-giroa, munduaren
sikologi-azalpen batera itzulia, bere gizabidea-
ren alde aberatsenetakoa da. Muga berriak argitzen
ditu bere pentsamentuan.

Dana dala filosofia, metafisika, egite-
ko era berri bat da: P.Caba'ren ustean, egungo
filosofia olerkira urbiltzen dioa; geiago diru-
di lirika bat, adimenezko ari-utsa baiño. Oroitu
ditzagun Jaspers, Heidegger, Marcel, P.Caba gure
artean. Gaurko idealistentzat ertiaren garran-
tzia ezin aundiagoa da. Filosofiaz gaiñetik, al-
ditan bere tikotan jartzen da. Ertiak mundua a-
gertzen du.

Sentidu au dauka Guardini'rentzat.

Zorionez, ederki bereizten daki minkun-
dekeria sentipen garbitik, samintasuna tragedia-
rengandik, "kitsch" naskagarria arte jatorragan-
dik.

Emen edonun bezela, berria ta sakona
da bere burutaldietan. Errexa ta eskukatua gorro-
to duela dirudi.

Romano Guardini'ren gizabidea (eta
onetan uste dut oinarri dutela bere erti-idearen
sendotasuna) mundu klasikoaren ikuspen argi bate-
gaz indartzen da. Ala ere ikuspena gertua dauka
edonoz, mundu aldakor oneri edozetara jarraitze-
ko. Ots, beregan alkartzen dira, ederki alkartu
ere, estetikaren betiko bi joerak: beti diraun

estetika eta gauz aldakorren estetika; begi biztan, abiada osoan aldatzen dijoanarena: orainaren estetika dinamikoa. Ertiaren goitik-berako sentidua: lege orokorrarena, edonun eta edonoiz balore duna. Eta aldetik-aldekoa: eraberritzearen eta asmamenaren zio bizia duna: beti berria, beti diferentea.

Biotzez maite du mediterrane aldeko espiritu klasikoa. Ango lur beroak, eguzki dir-daitu batez bizirot piztuak (oroitzen dituzu "Cartas desde el lago de Como"-en pintatzen dituan zenbait paisaje zoragarri?) Ala ere ez du iges egiten gure mundu labain ontatik. Gure artean dabil gaurko munduaren problema sakoneri bular ematen. Gogo argiarekin egungo bizierak eskatzen duan gizabide berri baten bila: izadiarekin kontaktu berri bat asmatzen.

Egungo teknikak egin duen iraulketa da seguruki, klasikotasunak zeukan bizitz-sentipenaren (geldia, naroa, segurua) aurkakizun gorriena. Au ondo daki, jakin ere, Guardini'k; baina bildurrik gabe onartzen ditu gizonaren aurrerapenak, oroimen zañreri begiratu gabe.

Guardini'ren estetizismoak ez dauka (ala pentsatu baduzu ere) itz oneri geienetan alderatzen zaion okerra. Teologoa ta gizabideza-lea gaitetik dijoaz. Lenago adierazi dut. Ertiaren bidez, bide bat bezela artuaz, guztizko auzia garbitzen du: munduaren auzia, ludiaz aruntzago dijoanarena, eta denak iraultzen dituan kultura-ren problema.

Dударik gabe au izan da Romano Guardini'ren estetizismuak erakutsi didan ikaskai sakonena: ertia ez dela lanbide bat, ez dela bere gauztasunean amaitzen den praxis bat. Mundua "arkitu" eta argitzeko bidea izan liteke: zuzenean bear badaberarekin gorputz-gorputz ipintzen gaituelako, izadiaren sabel naroon murgilduaz.

Mikel Santiago Anaita, Lasalletarra.
- Salamanka'tik -